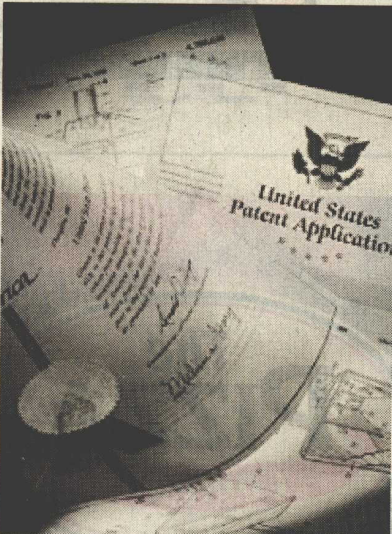

ประเทศไทยกับก้าวใหม่ ของสิทธิบัตร

บริษัทของคนไทยหรือนักประดิษฐ์อิสระทั้งหลาย ที่ได้ประดิษฐ์คิดค้นผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่อาจขอรับสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์ดังกล่าวได้ โดยต้องการให้ได้รับความคุ้มครองทั้งในประเทศ และต่างประเทศพร้อมกัน คงเคยมีคำถามว่า เป็นไปได้ไหมที่จะขอรับสิทธิบัตรที่เดียวแต่ขอรับความคุ้มครองในหลายประเทศได้ ขอตอบว่าขณะนี้ยังเป็นไปไม่ได้ แต่อีกไม่นานนี้ การขอคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นไปได้ เพราะประเทศไทยกำลังพิจารณาเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญา ว่าด้วยความร่วมมือทางสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty) หรือที่เรียกโดยย่อว่า PCT เพียงแต่รอคณะรัฐมนตรีอนุมัติเท่านั้น

ความเคลื่อนไหวที่จะนำประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของ PCT ดำเนินมาต่อเนื่องหลายปี โดยมีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ดำเนินการ เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจและศึกษาผลดี และผลเสียของการเข้าร่วมเป็นภาคีดังกล่าว ตลอดจนขอมุมมองความเห็นจากหลายๆ ฝ่าย จนท้ายที่สุดได้มีข้อสรุปเมื่อเร็วๆ นี้ว่า ไทยควรจะเข้าสู่ระบบ PCT เพราะน่าจะช่วยให้คนไทยสามารถนำผลิตภัณฑ์จากการประดิษฐ์ใหม่ๆ ไปขอรับความคุ้มครองในประเทศอื่นได้สะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายขึ้น อันจะเป็นการส่งเสริมการส่งออก เพราะจะช่วยให้ผู้ส่งออกมีความมั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ของตน จะไม่ถูกลอกเลียน

ในต่างประเทศได้โดยง่ายหรือไร้หลักประกัน โดยประการสำคัญ PCT มีสมาชิกกว่า 100 ประเทศ ซึ่งครอบคลุมตลาดสำคัญของสินค้าของไทยเกือบทั้งหมด ก่อนที่จะอธิบายระบบสิทธิบัตรของ PCT จะขอทำความเข้าใจในการจดทะเบียนสิทธิบัตรในต่างประเทศ ในปัจจุบันเสียก่อนเพื่อจะได้เห็นภาพชัดเจนขึ้น ปัจจุบันหากคนไทยต้องการยื่นขอรับสิทธิบัตรสำหรับสิ่งประดิษฐ์ใหม่ในต่างประเทศ ก็จะต้องยื่นคำขอในแต่ละประเทศ และต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่ประเทศนั้นๆ กำหนดซึ่งอาจแตกต่างกัน ดังนั้น จึงต้องติดตามคำขอในแต่ละประเทศ ต้องแยกชำระค่าธรรมเนียมตามขั้นตอนของแต่ละประเทศ โดยความเร็วหรือช้าในแต่ละขั้นตอนของแต่ละประเทศมักจะไม่เท่ากันเพราะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ดังนั้น จึงเป็นอุปสรรคต่อการผลิตและจำหน่ายสินค้า เพราะอาจทำได้ไม่พร้อมกันในแต่ละประเทศ ในวันพรุ่งนี้ เราจะมาดูกันว่าประเทศไทย จะได้รับประโยชน์อะไรบ้าง จากการเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญานี้

ประโยชน์ของประเทศไทย ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ PCT (Patent Cooperative Treaty) ก็คาดว่าจะเกิดความสะดวกขึ้น เพราะความมุ่งหมายหลักของระบบ PCT คือการลดภาระของทั้งผู้ขอรับสิทธิบัตร และสำนักงานสิทธิบัตรของแต่ละประเทศ อันเกิดจากการแยกยื่นคำขอในแต่ละประเทศ สำหรับการประดิษฐ์เดียวกันและการแยกตรวจสอบขออธิบายอย่างย่อๆ ว่า การยื่นคำขอจดสิทธิบัตรในระบบ PCT แบ่งเป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนระหว่างประเทศ (International Phase) และขั้นตอนที่สองเป็นขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase)

(ต่อค่านหลัง)

เริ่มต้นโดยผู้ยื่นคำขอสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International Application) หนึ่งคำขอต่อสำนักงานสิทธิบัตรของประเทศใดประเทศหนึ่งที่ PCT กำหนดให้เป็นสำนักงานที่รับคำขอ (Receiving Office) พร้อมทั้งระบุประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง (designated countries) ซึ่งควรเป็นประเทศที่จะเป็นตลาดสินค้า หรือที่มีความเสี่ยงต่อการลอกเลียนแบบ

เมื่อสำนักงานที่รับคำขอ ได้รับคำขอแล้ว จะจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องเบื้องต้น เพื่อกำหนดเลขที่คำขอและวันยื่นคำขอ จากนั้นจะส่งคำขอดังกล่าวไปยังสำนักงานสิทธิบัตรที่มีอำนาจตรวจค้น (International Searching Authority) เพื่อคว่ำมีการประดิษฐ์ลักษณะเดียวกันขอรับสิทธิบัตรไว้ก่อนหรือไม่ ก่อนที่จะส่งประกาศโฆษณาคำขอนั้น และเข้าสู่ขั้นตอนที่สองต่อไป ผลการตรวจค้นนี้จะช่วยให้ผู้ขอประเมินได้ว่า มีโอกาสจะได้รับสิทธิบัตรหรือไม่

ขั้นตอนที่สอง เป็นขั้นตอนภายในประเทศ (National Phase) ซึ่งผู้ขอได้ระบุขอความคุ้มครองไว้ ในขั้นนี้ผู้ขอต้องดำเนินการตามขั้นตอนปกติของระบบสิทธิบัตรของประเทศนั้นๆ โดยต้องเริ่มดำเนินการภายในเวลาประมาณ 20 เดือน นับแต่วันยื่นคำขอครั้งแรก

อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายออกเป็น 30 เดือน ในกรณีที่ผู้ขอได้มีการขอให้ตรวจสอบข้อมูลระหว่างประเทศเบื้องต้น (International preliminary Examination) ด้วย ซึ่งผลของการตรวจสอบนี้สามารถใช้อ้างอิงเมื่อเข้าสู่ National Phase ในบางประเทศได้ โดยไม่ต้องเสียเวลา และค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบซ้ำในประเทศนั้นๆ อีก

การที่ระบบ PCT มีการกำหนดช่วงเวลาก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนของ National Phase ไว้ ย่อมเปิดโอกาสให้ผู้ยื่นคำขอทดลองผลิต และจำหน่ายสินค้าในประเทศที่ระบุความคุ้มครอง เพื่อดูว่าสินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด หรือจะได้รับผลตอบแทนคุ้มค่า ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับคำขอในประเทศนั้นๆ ต่อไปหรือไม่

โดยถ้าเห็นว่าคุ้ม ก็ดำเนินการตามขั้นตอนของ National Phase ต่อไป ถ้าเห็นว่าสินค้าทำท่าจะไม่ไหว ก็ไม่ต้องดำเนินการต่อ เรียกได้ว่าสามารถเลือกดำเนินการได้

อย่างไรก็ดี ปัญหาของระบบ PCT ก็คงมีอยู่บ้าง แต่จะขอนำมาเล่าในโอกาสต่อไป วันนี้ต้องขอยุติบทความนี้แต่เพียงนี้ หากท่านมีความสนใจในการขอรับสิทธิบัตรในระบบ PCT สามารถติดต่อขอเข้าร่วมการสัมมนาที่จัดโดยคณะผู้เขียนได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายที่โทร 0-2636-2000 ต่อ 5957